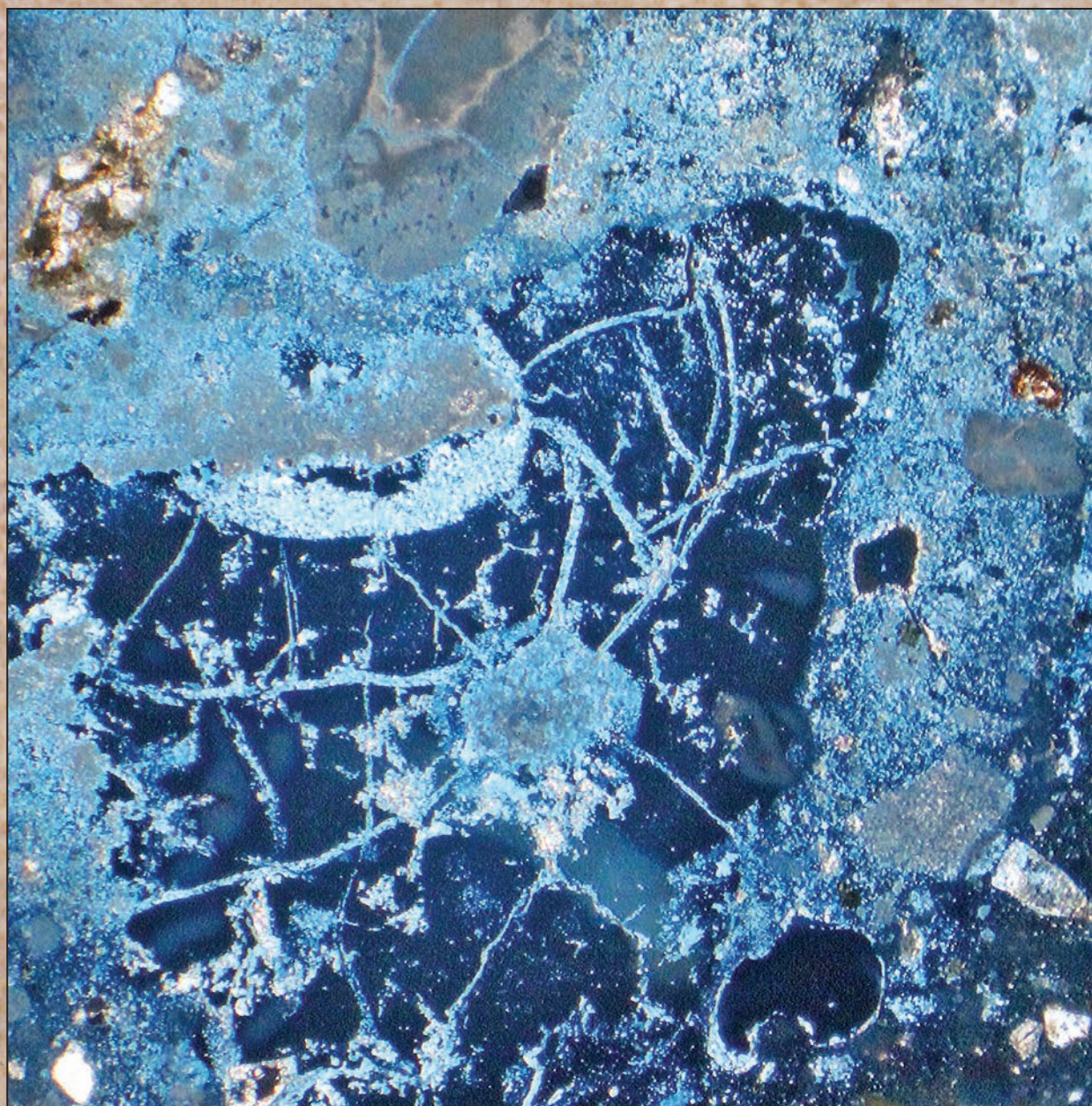

ANNALES

Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterraneei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies
Series Historia et Sociologia, 32, 2022, 4

ANNALES

Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterraneei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies

Series Historia et Sociologia, 32, 2022, 4

ISSN 1408-5348
e-ISSN 2591-1775

UDK 009

Letnik 32, leto 2022, številka 4

**UREDNIŠKI ODBOR/
COMITATO DI REDAZIONE/
BOARD OF EDITORS:**

Roderick Bailey (UK), Simona Bergoč, Furio Bianco (IT), Alexander Cherkasov (RUS), Lucija Čok, Lovorka Čoralic (HR), Darko Darovec, Devan Jagodic (IT), Vesna Mikolič, Luciano Monzali (IT), Aleksej Kalc, Avgust Lešnik, John Martin (USA), Robert Matijašič (HR), Darja Mihelič, Edward Muir (USA), Vojislav Pavlovič (SRB), Peter Pirker (AUT), Claudio Povoło (IT), Marijan Premović (ME), Andrej Rahten, Vida Rožac Darovec, Mateja Sedmak, Lenart Škof, Marta Verginella, Špela Verovšek, Tomislav Vignjevič, Paolo Wulzer (IT), Salvator Žitko

**Glavni urednik/Redattore capo/
Editor in chief:**

Darko Darovec

**Odgovorni urednik/Redattore
responsabile/Responsible Editor:**

Salvator Žitko

Uredniki/Redattori/Editors:

Urška Lampe, Boštjan Udovič, Gorazd Bajc

**Gostujoča urednika/Editori ospiti/
Guest Editors:**

Borut Klabjan, Oskar Opassi

Prevajalka/Traduttrice/Translator:

Petra Berlot (it.)

**Oblikovalec/Progetto grafico/
Graphic design:**

Dušan Podgornik, Darko Darovec

Tisk/Stampa/Print:

Založništvo PADRE d.o.o.

Založnika/Editori/Published by:

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko - Koper / Società storica del Litorale - Capodistria® / Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja / Institute IRRIS for Research, Development and Strategies of Society, Culture and Environment / Istituto IRRIS di ricerca, sviluppo e strategie della società, cultura e ambiente®

**Sedež uredništva/Sede della redazione/
Address of Editorial Board:**

SI-6000 Koper/Capodistria, Garibaldijeva/Via Garibaldi 18
e-mail: annaleszdjp@gmail.com, **internet:** https://zdjp.si

Redakcija te številke je bila zaključena 15. 12. 2022.

**Sofinancirajo/Supporto finanziario/
Financially supported by:**

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), Mestna občina Koper

Annales - Series Historia et Sociologia izhaja štirikrat letno.

Maloprodajna cena tega zvezka je 11 EUR.

Naklada/Tiratura/Circulation: 300 izvodov/copie/copies

Revija Annales, Series Historia et Sociologia je vključena v naslednje podatkovne baze / La rivista Annales, Series Historia et Sociologia è inserita nei seguenti data base / Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in: Clarivate Analytics (USA); Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) in/and Current Contents / Arts & Humanities; IBZ, Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur (GER); Sociological Abstracts (USA); Referativnyi Zhurnal Viniti (RUS); European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS); Elsevier B. V.: SCOPUS (NL); Directory of Open Access Journals (DOAJ).

To delo je objavljeno pod licenco / Quest'opera è distribuita con Licenza / This work is licensed under a Creative Commons BY-NC 4.0.

Navodila avtorjem in vsi članki v barvni verziji so prosto dostopni na spletni strani: <https://zdjp.si>.
Le norme redazionali e tutti gli articoli nella versione a colori sono disponibili gratuitamente sul sito: <https://zdjp.si/it/>.
The submission guidelines and all articles are freely available in color via website <https://zdjp.si/en/>.

VSEBINA / INDICE GENERALE / CONTENTS

Anthony J. Baragona, Katharina Zanier, Dita Franková, Marta Anghelone & Johannes Weber: Archaeometric Analysis of Mortars from the Roman Villa Rustica at Školarice (Slovenia) 499
Analisi archeometrica di malte dalla Villa rustica romana di Školarice (Slovenia)
Arheometrična analiza malt z rimske Vile rustike na Školaricah (Slovenija)

Francesco Toncich: Inside and Outside the Habsburg Public Health System. Managing Complexity Within the Austrian Littoral (1849–1880s) 523
Dentro e fuori il sistema sanitario pubblico asburgico. Gestire la complessità nel Litorale austriaco (1849–1880)
Vključenost in izključenost iz habsburškega javnega zdravstvenega sistema. Upravljanje kompleksnosti v Avstrijskem Primorju (1849–1880)

Jelena Rafailović: Comparison of Social Insurance Legislation of The Austro-Hungarian Monarchy and The Kingdom of Yugoslavia – Legal Inheritance 535
Confronto tra la legislazione delle assicurazioni sociali della Monarchia Austro-Ungarica e del Regno di Jugoslavia – eredità legale
Primerjava zakonodaje o socialnem zavarovanju Avstro-ogrske monarhije in Kraljevine Jugoslavije – pravno nasledstvo

Urška Bratož: »Kruha in dela«: o reševanju socialnih vprašanj v Istri in Trstu 19. stoletja 547
»Pane e lavoro«: sull'assistenza sociale istriana e triestina dell' ottocento
»Bread and Work«: Addressing Welfare Issues in 19th-Century Istria and Trieste

Nancy Wingfield: A Habsburg Legacy: Sex and Social Politics in Venezia Giulia and Slovenia between the World Wars 559
Un'eredità asburgica: sesso e politiche sociali nella Venezia Giulia e in Slovenia tra le due guerre mondiali
Habsburška dediščina: spolnost in socialne politike v Julijski krajini in Sloveniji med svetovnimi vojnami

Erica Mezzoli: Safe Waters. Austrian Seafarers Between Charity and Welfare, ca. 1850–1920 571
Acque sicure. I marittimi austriaci tra carità e previdenza sociale, c. 1850–1920
Varne vode. Avstrijski pomorščaki med dobrodelnostjo in socialno zaščito, okoli 1850–1920

Maura Hametz: Anxious »Italians«: Security and Welfare in The Upper Adriatic, 1918–1924 591
Gli »Italiani« in ansia: sicurezza e previdenza sociale nell'Alto Adriatico, 1918–1924
Anksiozni »Italijani«: varnost in blaginja v Zgornjem Jadranu, 1918–1924

Gašper Mithans: Youth Labour Brigades in Yugoslavia and Representations of Volunteerism: A Study of Participation in Restored Federal Labour Actions by The People's Youth in the District of Koper 603
Brigate di lavoro giovanile in Jugoslavia e rappresentanze del volontariato: uno studio della partecipazione dell'organizzazione giovanile nel distretto di Capodistria a rinnovate azioni di lavoro federale
Mladinske delovne akcije v Jugoslaviji in reprezentacije prostovoljstva: študija sodelovanja koprškega okraja ljudske mladine na obnovljenih zveznih delovnih akcijah

Oskar Opassi: Newspaper Coverage and some Aspects of Policy in Border Trade Union Struggles: Comparing the 1968 General Strike in Trieste and the 1970 Work Stoppage in Port of Koper 619
Copertura giornalistica ed alcuni aspetti politici nelle lotte sindacali di confine: confronto tra lo sciopero generale del 1968 a Trieste e l'interruzione dei lavori nel Porto di Capodistria nel 1970
Časopisno poročanje in nekateri politični dejavniki v obmejnih sindikalnih borbah: primerjava splošne stavke v Trstu leta 1968 in prekinitve dela v Luki Koper leta 1970

Andrej Naterer & Nirha Efendić:
 Mapiranje in analiza tematskega polja zgodovine v štirih znanstvenih revijah med leti 2009 in 2021 s poudarkom na povezanosti z antropologijo 635
Mappatura e analisi dei campi tematici di storia in quattro riviste scientifiche nel periodo 2009–2021 con particolare riferimento all'antropologia
Mapping and Analysis of the Overlap between History and Anthropology in Four Scholarly Journals between 2009 and 2021

IN MEMORIAM

Andrej Studen (1963–2022)
(Andrej Hozjan) 655

OCENE/RECENSIONI/REVIEWS

Massimiliano Afiero: The 29th Waffen-SS Grenadier Division 'Italienische Nr. 1' and Italians in other Units of the Waffen-SS: An Illustrated History
(Klemen Kocjančič) 657

Kazalo k slikam na ovitku 660
Indice delle foto di copertina 660
Index to images on the cover 660

IN MEMORIAM

Dr. ANDREJ STUDEN

(1963–2022)

Andrej, pozdravljen, kjerkoli že sedaj si. Vest o tvoji smrti v medijih tistega novembrskega dne me je osupnila, za nekaj trenutkov sem kar odrevenel. Sledile so minute in ure spominov in razmišljanj, končno pa še boleče vprašanje: Kaj je res, kaj sedaj sega že po nas, pa jih nismo dopolnili niti šestdeset? Spominov na leta najinih študentskih druženj se je nabralo za poln koš. Dovoliš, da jih obelodanim, da izpovem, kako sva posta(ja)la zgodovinarja?

Pisalo se je leto 1982. Po predhodnih prijavah na študij na ljubljanski filofakulteti, takrat edini v naši republiki, sva prišla septembra na pisanje sprejemnega izpita, saj se nas je prijavilo kar nekaj več kot je bilo vpisnih mest. Vstopili smo v legendarno stodojko (102) na oddelku, ki naj bi nas vzgajal v privrženice preteklosti, se tesnobno spogledovali, poslušali kratek nagovor prof. dr. I. Vojeta, zatem pa je vstopila Nataša Stergar in dejala, da smo brez izpita sprejeti vsi na podlagi možnosti vpisa do 10% nad dejanskim številom mest. Kakšno olajšanje!

Po celoletnem služenju vojaščine smo se v začetku oktobra 1983 znova zbrali na oddelku z vseh strani Slovenije, od Istre in Primorske do Murske Sobote, tudi več kolegic s Celjskega s teboj vred, in menoj, edinim iz Maribora. Minil je dober mesec, ko se nas je družčina kakih devetih – desetih pričela zbirati pred in po predavanjih na nujni kavi ali čem drugem. Tako se je začelo.

Kar nekaj dvopredmetnih študentov nas je vpisalo tudi sociologijo, ti kulture, jaz občo, kar je bil še dodaten razlog za prve razprave, izmenjave mnenj in tkanje medsebojnih vezi. Od prvih (seveda ustnih!) kolokvijev pri prof. Vojetu naprej smo se spodbujali pred in med izpiti, z indeksi v rokah vstopali in izstopali iz profesorskih pisarn ter prebrodili prvi letnik, ko se je že pokazalo, iz kakšnega testa je kdo bil. Tudi ti si kot večji del ostalih sprva imel nekaj problemčkov s privajanjem na študentski vsakdanjik, pa si jih uspešno odpravil. Komentiranje predavanj, izpitov (in profesorjev) je postalo ena naših stalnic. Hkrati smo spoznavali kolegice/kolege iz starejših generacij na oddelku, poslušali njihove zgodbe, usode ... V drugem letniku je bilo druženja nekaj manj, saj smo se pripravljali na delne prvostopenjske diplomske izpite, jih opravili

Andrej Studen (Foto: Inštitut za novejšo zgodovino).

ter ‚šli naprej‘. Kmalu je prišlo leto 1986, v marsikaterem pogledu za nas prelomno. Se spomniš, kako si mi predlagal, da se udeleživa zagovora doktorske disertacije takratnega asistenta Rajka Bratoža? Bil je res enkraten dogodek za vse prisotne. Nama pa se je v sledečih pogovorih privikrat sploh zazdelo, da bi raziskovanje zgodovine znalo biti celo nekaj privlačnega. Tebe je sicer že kar močno vleklo tudi v sociološke vode, poslušali smo Rastka Močnika z odprtimi usti in razmišljali o čedalje globlji družbeni ter ekonomski krizi. Pred našimi očmi se je pričejala razkrajati država.

Bila sva med ‚najglasnejšimi‘ študenti na oddelku tisto leto, ko smo ob 15-letnici znanih dogodkov (1971) predstavniki z vseh oddelkov uprizorili stavko, zasedli stavbo fakultete in več dni zborovali ter ugotavljali nemogoče stanje na mnogih študijskih smereh. Skupaj s še nekaterimi sva dala pobudo, naj bi tudi dvopredmetnim študentom na oddelku omogočili obvezne ure latinščine in nemščine, pa nam je moral sam takratni dekan fakultete, sicer profesor na oddelku, skrušeno dopovedati, da to ne gre, da naš študijski program tega ne prenese. Novembrsko oddelčno brucovanje, ki smo ga kot 4. letnik organizirali v legendarnem Riu, pa nama je ponudilo enkratno priložnost narediti skupni spektakel, in smo ga: celjska kolegica kot kraljica, koprski kolega kot kralj, ljubljanska kolegica kot dvorna gardedama, ti kot spovednik v redovniški kuti in jaz kot dvorni norček s še drugimi smo naravnost uživali

v dogajanju. Pritegnil naju je tudi decembrski prihod akademikov SANU na čelu s starešino srbskih zgodovinarjev, Radovanom Samardićem, na oddelek, ki so nam razlagali njihovo videnje krize mednacionalnih odnosov v državi.

V naslednjem 1987. letu so se zaključevala naša redna predavanja, zato sva imela polni glavi misli na diplomske izpite na sociologiji in na izdelavo diplomskih nalog. Zatem smo se v 1988. večina odpravljali še na zadnje diplomske izpite in zagovore. Oba sva takrat diplomirala in se podala v svet vprašanj osebne eksistence, kar pa vsaj nama ni delalo težav. Postal si raziskovalec v Ljubljani in jaz v Mariboru. Skupnih srečanj je bilo odtlej manj. Našla sva nove znance in kolege iz najine stroke, tako ti predvsem trdno celjsko navezo v Ljubljani živečih oz. študirajočih. V letih mojega mag. študija na ljubljanskem oddelku sem v prestolnico še kar redno prihajal in te obiskal na Kongresnem trgu, kjer si delal. Nato pa je tudi to minilo, srečanja so izostala. Poslej sva se srečevala le še priložnostno, največkrat v okviru strokovnih zborov kot zborovanja zgodovinarjev ali naši mariborski simpoziji, pa pri tebi na inštitutu.

Ni, ne bo več več tvojega značilnega rahlo zafrkantskega govora z mnogimi humornimi vložki, tvojih predirnih pogledov in iskreno izrečenih zdravic. Andrej, shranil sem si tvoje fotografije, najine spomine in tvoj nepozabni »Kva je?«.

Andrej Hozjan